

Koldingbogen

ÅRSTAL: 1999

FORFATTER: Asta Hartmann Andersen

TITEL: Trotskij til te i Kolding

KORT RESUME: Leo Trotskij's privatbesøg hos lektor Oluf Bøggild, Kolding højere Almenskole, den 2.12.1932 og de politiske efterdønninger i de lokale aviser mm.

Trotzkij til te i Kolding

Af Asta Hartmann Andersen

I begyndelsen af 1930'erne var Kolding endnu en lille fredelig by med to kommunale syvklasede skoler, Drengeskolen, hvor den nuværende Ålykkeskolen ligger, og Pigeskolen, der lå i Skolegade. Desuden var der Kolding højere Almenskole med mellemskole, realklasse og gymnasium plus et par privatskoler, hvoraf den ene blev oprettet af lektorerne Bøggild og Galster, som en forskole til Almenskolen.

Dengang lå Almenskolen, hvor nu Socialforvaltningen ligger, og da jeg gik der, lå hovedbygningen lige over for Nikolaj Kirke med indgang over for kirkens indgang. Her på kirkepladsen mødtes vi om morgenen, og når rektor klokken ca. 7.45 slog hoveddøren op, strømmede vi op ad trappen og ind gennem gangene til skolegården, hvor vi så opholdt os, enten det regnede eller sneede, til der ringedes ind. Så stillede vi pænt klassevis op på række, til gårdlæreren vinkede ind. Kun gymnasieeleverne havde det privilegium, at de blot kunne gå op, når det ringede ind. Dog havde heller ikke vi tilladelse til at opholde os indendørs i frikvartererne.

Årets store begivenhed var den årlige majfest med udnævnelse af majdronning, junker og baron og udflugt for hele skolen med Sydbanetoget til Skamlingsbanken. Jeg mindes især hjemkomsten hen mod aften, hvor vi alle med ny udsprungne bølgegrene marcherede gennem byens gader tilbage til skolen, altid

modtaget af utroligt mange glade, vinkende koldingensere. Det var ligesom hele byens fest.

Hvad der skete rundt om os i den store verden, følte dengang som noget fjernt, som egentlig ikke rigtigt vedkom os.

Men en kold decemberdag i 1932 skete der noget, der pludselig gjorde verdenshistorien meget nærværende for os. På det tidspunkt gik jeg i 1. g, og jeg mindes meget tydeligt denne morgen, hvor jeg intetanende kom i skole og straks på skoletrappen løb ind i rygter om, at lektor Bøggild, vor kemilærer, vist nok havde haft besøg af selveste Leo Trotskij, den mand, der sammen med Lenin havde organiseret og opbygget den Røde Hær, ledet den store russiske revolution i årene 1917-23 og oprettet en union af arbejderrepublikker, Sovjetunionen. Det lød fast utroligt, men viste sig at være sandt! Trotskij havde drukket te hos lektor Bøggild mellem kl. 7 og 9 den foregående aften, 2. december.

Forhistorien var følgende: På foranledning af en gruppe socialdemokrater og radikale fra Studenter Samfundet, deriblandt Bøggilds yngre bror, var Trotskij blevet inviteret til Danmark for at tale i København. Trotskij var på dette tidspunkt landflygtig, landsforvist af den mand, Josef Stalin, der i revolutionens sidste år havde arbejdet sig op i partiets top. Efter Lenins død i 1924 var Trotskij og Stalin blevet

stadig mere uenige om kursen i partiet, og i 1927 resulterede dette i, at Trotskij af Stalin blev landsforvist. Trotskij fik asyl på en lille tyrkisk ø, hvor han siden havde boet, og han tog med glæde imod invitationen til København.

Efter københavnerbesøget havde lektor Bøggilds yngre bror fået den idé at besøge Bøggild i Kolding, når han nu alligevel bragte Leo Trotskij tilbage til Esbjerg, hvorfra denne med følge skulle med båd til Frankrig og derfra videre tilbage til sit eksil.

Den 2. december modtog lektor Bøggild et telegram fra sin bror, der lød således: "Sørg for te til syv personer – men uden omtale!"

Dette lille telegram, som skulle have været rent privat, fik alligevel hurtigt sat rygter i sving. Kl. syv ankom bilen med Trotskij og hans hustru, to sekretærer og to franske venner samt lektor Bøggilds bror til Slotsgade, men da selskabet to timer senere kom ned for at køre videre, var samlet en flok unge mennesker plus to journalister foran gadedøren. Mens Trotskij med følge hurtigt steg ind i bilen og forsvandt mod Esbjerg, lykkedes det journalisterne fra henholdsvis Kolding Avis og Venstrebladet at få lov til at gå med Bøggild op og få et interview.

Næste dag havde Kolding Avis et længere referat af denne samtale. Bøggild havde ikke lagt skjul på sin glæde over Trotskij's besøg, denne både berømte og berygtede mand. "Ikke fordi jeg er kommunist, for det er jeg ikke. Jeg ved godt, at jeg beskyldes for at være det, ligesom jeg også beskyldes for at forføre ungdommen med kommunistiske taler. Men Sokrates blev også kaldt ungdomsforfører, så det tager jeg mig ikke nær!" sagde Bøggild. Han beskrev

Leo Trotskij taler i Københavns Idrætshus om den russiske revolution den 27. november 1932. Foto i Det Kongelige Bibliotek.

Trotskij som en meget vidende mand, som ikke havde været bange for at sætte sit liv på spil for sine ideer. "Lange perioder af sit liv

har han tilbragt i fængsel i Sibirien, men man har alligevel den fornemmelse, at hans historie endnu ikke er forbi”, sagde Bøggild. Dette sidste fik lektor Bøggild ikke ret i, for otte år senere blev Trotskij myrdet på Stalins befaling.

Men her i Kolding var det ikke slut med “Trotskij-sagen”, efter at dette interview var blevet bragt. Et par dage senere kom der i samme avis et harmdirrende læserbrev. Det var fra to af Koldings kendte erhvervsfolk, som tilhørte Indre Mission. De fandt det oprørende, at en lærer ved Kolding Latinskole kunne modtage besøg, og endda udtrykke sin glæde over dette besøg, af en massemorder som Trotskij, der havde sendt hundredtusinder af uskyldige mennesker i døden. Ja, de mente endog, det ville være det rigtigste, om der blev indledt en undersøgelse mod lektoren, som jo selv havde sagt, at man beskyldte ham for at være kommunist og forføre ungdommen. Også Kolding Folkeblad havde fået et læserbrev, hvori en læser gav sin fulde tilslutning til de to erhvervsfolks indlæg. Ja, læseren mente endda, at det måske var på sin plads at se lidt nærmere på flere af de lærere på Almenskolen. Læserbrevsskribenten sluttede med følgende salut: “Lektor Bøggild med flere bør fratræde deres pladser eller også læres til at tænke før de handler!” Kolding Socialdemokrat tager episoden noget mere afslappet. Avisen fortæller kort om, hvordan det lille besøg var kommet i stand, og undrer sig over, hvordan dette lille korte besøg kunne give anledning til angrebene på lektor Bøggild. Tilslut skriver avisen: “Der er ikke noget at tage fejl af. Stod det til de to venstremænd,

Lektor Oluf Bøggild.

skulle der straks indledes en undersøgelse, og Bøggild skulle antagelig afskediges, fordi han har givet Trotskij en kop te uden at bede de herrer om tilladelse dertil.” Også Kolding Folkeblad giver sit besyv med. Redaktøren skriver under “Talerstolen” et langt og perfidt angreb på lektor Bøggild.

Jo, bølgerne gik højt i Kolding i disse første decemberdage 1932, og vi, eleverne på Almenskolen, diskuterede og kommenterede ivrigt alt, hvad der blev skrevet og sagt. Vi syntes jo nok, de fleste af os, at det var lidt synd for vor afholdte lærer. Men snart sænkede freden

sig igen over byen – julen nærmede sig, og vi fik andet at tænke på.

Hovedpersonen i denne lille historie er jo Trotskij, men i Kolding blev det nu nok så meget lektor Bøggild. Min far, lektor Hans Misfeldt, som var Bøggilds kollega på Almenskolen, skrev senere på skoleåret til en lærerfest på skolen en sang, som anskuede Trotskij-besøget fra en mere humoristisk synsvinkel.

Oluf Bøggild som rektor.

Men først et par ord om disse to lektorer, der begge var vellidte og nød stor respekt både på Almenskolen og i byen. Begge havde de deres politiske ståsted i det Radikale Venstre, og begge var de stærkt optaget af, hvad der rørte sig af nye skoletanker både her i landet og i andre lande. Men de var dog meget forskellige.

Lektor Bøggild lærte jeg meget tidligt at kende, idet jeg fra 2. til 5. klasse gik på den nyoprettede forskole, hvor Bøggild var en af de to bestyrere. Han var også den bestyrer, vi så mest, for han, der var vant til at undervise større elever, fandt stor glæde ved at have nogle timer med børnene i forskolen. Jeg tror, det var naturhistorie, vi havde med lektor Bøggild. Men det, jeg husker bedst, var hans utrolige evne til at fortælle for os både om dyreliv, men også eventyr, så vi lyttede med strittende ører.

På Almenskolen mødte jeg igen lektor Bøggild, som underviser i 1.g i faget kemi. Jeg kunne godt lide faget, og lektor Bøggild var utvivlsomt en dygtig underviser, men nu så mange år efter er det igen ikke blot hans store viden, men især hans eventyrlige fortælleevne, jeg husker.

1937 blev lektor Bøggild udnævnt til rektor i Nakskov. Han fik kun 3½ år at virke i. En aften fik han pludselig hjertestop og døde i løbet af en halv time. Men Nakskov mindedes ham taknemmeligt for alt det, han havde nået til gavn for byens skolevæsen på de få år.

Lektor Hans Misfeldt, min far, der også var skolemand med liv og sjæl, var nok en mere barsk type. Han underviste i 1932 udelukkende i matematik, hvad ikke alle elskede lige så

Lektor H. H. Misfeldt. Foto: Aage Petersen.

højt som han. De yngre elever var ofte lidt bange for ham. Han havde temperament, kunne råbe højt, når der var noget, der ikke passede ham, men med årene lærte de ham at kende, ikke mindst efter at have været på rejser med ham.

Tidligt begyndte han at rejse med sine elever. Først, fra begyndelsen af tyverne, til Tyskland, men da nazismens fremmarch for alvor

kunne mærkes, vendte han ryggen til Tyskland og arrangerede netop i året 1932 sin første store rejse med elever til Norge. Jeg var med på denne første Norgestur, og den var en stor oplevelse for os elever. Siden fulgte flere ture nordpå. Min far nåede at få et langt liv med skolen. Han gik først af, da han som halvfjerdsårig var nødt til det.

Efterfølgende sang er skrevet (1933) af lektor H. H. Misfeldt (1876-1961) i anledning af Trotskij's besøg 2.12.1932 hos lektor Oluf Bøggild (1887-1941).

Da verdenshistorien gæstede Kolding.

Mel.: Du danske mand.

Vor by, vor gamle danske by,
hvor fortidsminder gror,
om dig står immervæk der gny
fra Stambul til Lammefjord.

Vort slot har span'ier' trådt i
og fyret lidt for godt i;
vort domhus med kachot i
har huset hr. Schwarz – o, skræk!
dog kun, til han – pst! – var væk!

Forleden kom der telegram
til Bøggild fra hanses bror,
og han jo næstendels besvam
ved synet af disse ord:

“Vi kommer henad ott'ski;
lidt te vil gøre godtski.
Din lillebror og Trotskij.
– P. S. Men hold end'lig tæt!”
– Det var virk'lig ikke let! -

Note: I 1. vers omtales hr. Schwarz, som har siddet på Domhuset. Det var en storforbryder ved navn Friederich Gustav Grotski, kaldet Schwarz, der i 1927 var flygtet fra Kolding Arrest, men senere igen anholdt.

I hast kom frem hans samovar
og vodka af bedste slags;
hos Thu'sen fik han kaviar,
agurker og stør og laks.

Desuden lidt kompotski,
for det skal være flotski,
når proletaren Trotskij
– omend kun et øjeblik –
er gæst hos en bolschevik.

Den store mand med følge kom,
gød glans over Bøggilds hus,
ja, lektor'n mærked' ligesom
historiens vingesus.

I huset der ved slotski
sad gen'ralismus Trotskij,
den store sansculotski,
og nød Bøggilds vrøvl og te
samt store veltalenhe'

Ja, Bøggild, som har væ't gardist,
soldaterhistorier ga'
og Trotskij stak lidt løgn tilsidst
om rødgarden i Moskva.

De drak no'n stive vodski,
hvortil agurker råtski,
så Olufski og Trotskij
ved cirka den sjette sjus
beslutted' at drikke dus.

På Trotskij's knæ sad "Nik" og red
med russerens hånd i sin
(– Ih, sikken stor seværdighed
at "Nik"s hånd vil bli' med ti'n! –)

Ja, Bøggilds børn ku godt li'
den rare onkel Trotskij,
der, som en Pestalozzi
ku' sludre på børnevis
om sit russiske paradís.

Ak, tiden gik! – Igen forsvandt
den røde eksgeneral,
og ungerne, mens tårer randt,
sang International'.

Alt blev så gråt i gråtski,
da bilen sa' båt – båtski
og for afsted med Trotskij,
for vestpå og ud af by'n
og svandt som et drømmesyn.

End lever mindet om den dag,
da Ruslands Napoleon
drak tevand under Bøggilds tag
og gjor' til et Pantheon

de stuer, som hr. Trotskij
lyslevende har trådt i.
Nu vises frem en totski
af helgenens røde hår
og'n sjat af hans tevandstår.

I Baedeker vil Kolding stå
som trestjernet attraktion,
og Bøggild vil bli' gloet på
som verdenshistorisk person,
den danske Måske-Trotskij
(af fromme og bigotski
kendt moden til skafotski!),
om lidt Staunings overmand
her i Oluf Raudes land.

Noter: 3. vers: Købmand Thuesen havde en vin- og delikatese-forretning i Østergade.

6. vers: Pestalozzi var en af 1700-tallets pædagogiske tænkere.

Sidste vers: Oluf Raude, d.v.s. den røde p.g.a. Bøggilds socialistiske sympatier.